

Støtte- og inspirationsmateriale

>Dagtilbud

Temperaturmåling

2010

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Hvem er målgruppen	3
Redskabets anvendelsesmuligheder	4
Fordele ved at anvende Temperaturmålingen	5
Opmærksomhedspunkter ved anvendelse af Temperaturmålingen	5
Rammer for arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger.....	6
Formål med faglige kvalitetsoplysninger	6
Organisering af brugen af faglige kvalitetsoplysninger	7
Anvendelse i dagtilbuddet.....	8
Intern faglig refleksion	8
Dialog med forældre	9
Inspiration fra andre dagtilbud	9
Dialog med forvaltning	9
Anvendelse i forvaltningen.....	10
Tilsyn og dialog med fokus på kvalitetsudvikling	10
Opfølgning på udmøntning af politiske mål og rammer	11
Kommunikation til forældre og borgere	11
Anvendelse af kommunalbestyrelse og udvalg	12
Fastlæggelse af mål og rammer	12
Opfølgning på mål og rammer	12
Supplerende litteratur.....	13
Arbejde med pædagogiske læreplaner	13
Dokumentation, evaluering og kvalitetsudvikling	13
Dokumentation og styring	14

Indledning

Denne pjece giver inspiration til, hvordan dagtilbud og kommuner kan anvende den systematiske dokumentation, som indsamles i Temperaturmålingen.

De danske dagtilbud og kommuner har forskellige tilgange og traditioner, og arbejdet med kvalitetsoplysninger skal tilpasses dagtilbuddet og kommunens praksis og behov. Det skal derfor understreges, at det er dagtilbuddet og kommunen, der beslutter både indhold og organisering af arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger. Pjecen her er således kun til inspiration.

Hvem er målgruppen

Pjecen henvender sig til alle, der arbejder med faglige kvalitetsoplysninger i kommunen, og retter sig dermed mod:

- Personale og ledelse i dagtilbud
- Forvaltning
- Politikere.

Pjecen henvender sig ikke til forældre.

PÅ DE FØLGENDE SIDER KAN DU LÆSE OM

- Temperaturmålingens anvendelsesmuligheder
- Rammer for anvendelse af faglige kvalitetsoplysninger
- Anvendelsen af faglige kvalitetsoplysninger blandt:
  - Ledere og medarbejdere i de enkelte dagtilbud
  - Forvaltning og udviklingskonsulenter
  - Kommunalbestyrelse og den øverste administrative ledelse

Derudover er der sidst i pjecen en oversigt over supplerende litteratur.

Redskabets anvendelsesmuligheder

Nedenstående tabel indeholder en kort karakteristik af Temperaturmålingen.

Aldersgruppe	Observationsskemaerne fokuserer på 2-årige og 4-årige. Resten af Temperaturmålingen omhandler dagtilbud for børn i alderen 0-6 år.
Læreplanstemaer	Temperaturmålingen dækker alle temaer i de pædagogiske læreplaner. Derudover indgår lærings- og udviklingsmiljø, personalets faglige kompetencer og ledelse til understøttelse af personalets faglige arbejde.
Anvendelsesniveau	Observationer foretages for børnegrupper, ikke enkelte børn. Spørgeskemaerne til forældre, personale og ledelse omfatter hele dagtilbuddet, mens spørgeskema til forvaltning omfatter hele dagtilbudsområdet.
Redskabets karakter	Redskabet er udviklet i dialog mellem forskere, eksperter og praktikere.
Hvem besvarer	Pædagogerne besvarer observationsskemaerne. Derudover indgår spørgeskema til forældre, personale, ledelse og forvaltning.
Hvornår besvares	Al dokumentation indsamles i samme periode.
Hvor ofte besvares	Det kan anbefales at indsamle dokumentationen hvert eller hvert andet år.
Sammenligningsmulighed	Der kan sammenlignes mellem det enkelte dagtilbud og kommunen samlet set. Og kommunen kan sammenlignes med gennemsnittet for andre kommuner, som anvender Temperaturmålingen.. Desuden kan egne resultater over tid sammenlignes.
Metode til dataindsamling	Det pædagogiske personales observationer af børnegrupper (2-årige og 4-årige). Spørgeskema til forældre, personale, ledelse og forvaltning.

Ethvert valg af redskab til systematisk dokumentation indebærer et valg af fokus og dermed også en række fravalg. Der er derfor forskellige fordele og opmærksomhedspunkter, som man skal være opmærksom på, når man anvender Temperaturmålingen.

Fordele ved at anvende Temperaturmålingen

Når I anvender Temperaturmålingen, er der en række fordele, som I kan drage nytte af. Disse er:

1. Temperaturmålingen afspejler fokus i de pædagogiske læreplaner. Redskabet belyser alle seks temaer i de pædagogiske læreplaner. Dette afspejler, at kommunen og dagtilbuddene er ansvarlige for, at dagtilbuddene skaber lærings- og udviklingsmiljøer, der understøtter børnenes trivsel, udvikling og læring i forhold til alle seks temaer, uanset at der i perioder arbejdes mere intensivt med udvalgte temaer.
2. Temperaturmålingen har et bredt fokus. Temperaturmålingen belyser de seks temaer i de pædagogiske læreplaner, lærings- og udviklingsmiljø, personalets faglige kompetencer og ledelse til understøttelse af personalets faglige arbejde. Dette giver mulighed for at udforske sammenhænge mellem ledelse, miljø og børnenes udvikling og læring.
3. Alle observationer og besvarelser om børn besvares med udgangspunkt i børnegrupper med fokus på de 2-årige og de 4-årige. Der er ikke tale om en screening af enkelte børn med måling af barnets kompetencer, men et redskab som kan dokumentere, om den pædagogiske praksis understøtter trivsel, udvikling og læring for hele børnegruppen.
4. Temperaturmålingen er udviklet i dialog med både forskere, eksperter og repræsentanter for kommunerne. Redskabet bygger på forskeres og eksperters viden i relation til hvert af de seks temaer i de pædagogiske læreplaner. Og samtidig er denne viden omsat til at afspejle den pædagogiske praksis i dagtilbuddene.

Opmærksomhedspunkter ved anvendelse af Temperaturmålingen

Når I anvender Temperaturmålingen, skal I være opmærksomme på, at:

1. Temperaturmålingen anvendes på gruppeniveau. Det betyder, at der ikke er adgang til data for enkelte børn, men udelukkende for grupper af børn.
2. Når man anvender Temperaturmålingen, har ledelsen i dagtilbuddet og kommunen adgang til at udtrække rapporter med de samlede resultater. Dagtilbuddets rapporter indeholder desuden sammenligning med kommunens øvrige dagtilbud, og kommunens rapport indeholder sammenligning med de øvrige kommuner. Når I bruger sammenligningen, er det vigtigt, at denne ikke bruges som en facitliste. I stedet kan I med fordel reflektere over, om resultaterne lever op til jeres egne målsætninger.
3. Forskellige personer kan have forskellige perspektiver i observationerne og kan fortolke mål og tegn forskelligt. Sammenligninger på tværs af dagtilbud skal derfor anvendes med opmærksomhed på, at der kan ligge forskellige fortolkninger bag.

Rammer for arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger

I det følgende beskrives nogle overvejelser, som kan være relevante, inden dagtilbuddet eller kommunen igangsætter arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger.

Formål med faglige kvalitetsoplysninger

Tanken bag redskaberne til indsamling af faglige kvalitetsoplysninger er, at de kan understøtte arbejdet med systematisk dokumentation og kvalitetsudvikling i dagtilbuddene. Dokumentation eller faglige kvalitetsoplysninger er dog ikke interessante i sig selv, men først når de indgår i og medvirker til refleksion og læring i dagtilbuddene og kommunerne.

Hvis det er nyt for det enkelte dagtilbud at indsamle og formidle den form for faglige kvalitetsoplysninger, som indsamles med Temperaturmålingen, kan det være vigtigt at skabe klare rammer for, hvordan dokumentationen anvendes i det enkelte dagtilbud, i forvaltningen og evt. af politikere.

Det er også vigtigt, at dokumentationen opleves som meningsfuld. En meningsfuld dokumentation er en dokumentation, hvor personalet oplever at få en indsigt, der kan bruges til at sikre de bedste udviklingsmuligheder for børnene. Og det handler om, at indsamlingen af dokumentationen har sammenhæng til det øvrige pædagogiske arbejde, og at personalet oplever, at dokumentationen bliver anvendt på en meningsfuld måde.

Meningsfuldheden hænger sammen med balancen mellem viden til brug for kommunens opfølgning og prioriteringer og viden til brug for at skabe læring hos personale og ledelse.

Det er på den ene side vigtigt, at forvaltningen og politikerne har viden om forholdene på dagtilbudsområdet, når kommunen skal sætte pejlemærker for udviklingen af området. Det er på den anden side også vigtigt, at der sættes fokus på at benytte viden i dagtilbuddene til at skabe refleksion, udvikling og løse udfordringer.

Organisering af brugen af faglige kvalitetsoplysninger

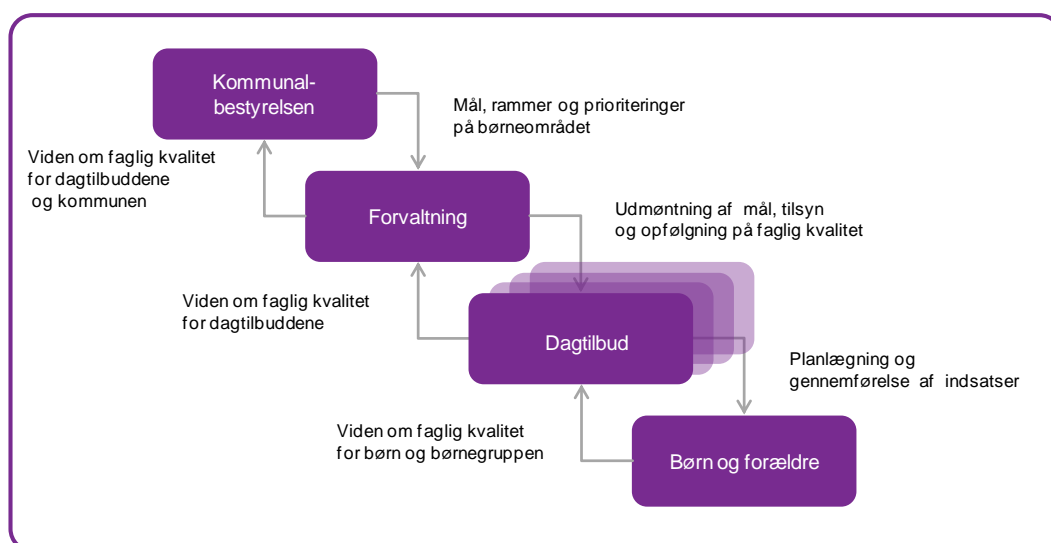
Uanset om Temperaturmålingen anvendes af hele kommunen eller enkelte dagtilbud er det væsentligt, at de ansvarlige tager initiativ til, at der formuleres et klart formål med anvendelsen af redskabet, og at dette formidles til de involverede medarbejdere. Inden dagtilbuddet eller kommunen anvender Temperaturmålingen, er det endvidere relevant at fastlægge de overordnede principper for, hvordan arbejdet skal organiseres.

Hvis arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger skal forankres i det daglige arbejde i kommunens dagtilbud, er det vigtigt, at det pædagogiske personale også indgår i drøftelser af resultaterne. Dette bidrager til et medejerskab blandt ledere og medarbejdere og er afgørende for, at arbejdet med faglig kvalitet opleves som meningsfuldt.

Denne dialog kan tænkes på tværs af alle niveauer – både den øverste politiske og administrative ledelse, udviklingskonsulenter og pædagogiske konsulenter i forvaltningen og ledere og medarbejdere i dagtilbuddene.

Dialogen kan tænkes som en feedback-proces mellem og på tværs af niveauer: Det pædagogiske personales viden om børnenes udvikling kan bringes i spil på en ny måde gennem en fælles dialog om kvalitetsoplysninger, hvor der fx sættes fokus på forskellige mønstre for børnegruppen i dagtilbuddet eller kommunen som helhed. Og dialogen om de faglige kvalitetsoplysninger kan give politikerne et mere systematisk vidensgrundlag, når de skal opstille mål og udpege særlige indsatsområder på dagtilbudsområdet.

Figuren nedenfor illustrerer tankegangen. Mellem og på tværs af de forskellige niveauer foregår en løbende dialog om resultaterne. Boksene ud for de enkelte niveauer illustrerer, at der typisk vil være forskellige fokusområder på de forskellige niveauer.

Anvendelse i dagtilbuddet

De faglige kvalitetsoplysninger, som indsamles med Temperaturmålingen skal bidrage til, at det enkelte dagtilbud kan gennemføre en systematisk kvalitetsudvikling. Dokumentationen giver den enkelte medarbejder og det enkelte dagtilbud en større viden om resultaterne af den pædagogiske praksis. Denne viden kan det enkelte dagtilbud anvende i pædagogiske overvejelser og drøftelser om, hvordan praksis kan videreudvikles, så miljøet omkring børnene giver gode rammer for børnenes trivsel, udvikling og læring.

Intern faglig refleksion

Dagtilbuddets ledelse og personale kan vælge at drøfte resultaterne på personalemøder eller pædagogiske dage. Her kan ledelse og personale sammen udforske mønstre og tendenser i rapporterne og drøfte, om resultaterne afspejler de pædagogiske mål. Ligeledes kan det være relevant at drøfte, om der er behov for justeringer af den pædagogiske praksis i forhold til at sikre, at dagtilbuddets lærings- og udviklingsmiljø understøtter børnenes trivsel, udvikling og læring.

Rapporterne kan anvendes som grundlag for:

- **Formulering af pædagogiske målsætninger:** De samlede resultater kan danne grundlag for drøftelse af de pædagogiske målsætninger. Det kan være, at resultaterne viser, at børnene er mindre udforskende, end man havde forventet, og at man derfor har en ny målsætning om at styrke børnenes nysgerrighed og udforskning.
- **Identifikation af indsatsområder:** Her kan ledelse og personale rette fokus mod, om drøftelserne af resultaterne har givet anledning til overvejelser om, hvorvidt der er behov for ændringer i tilrettelæggelsen af den pædagogiske praksis – det kan være ændringer i aktiviteter, rutiner, relationer eller faciliteter. Både de pædagogiske mål og indsatsområder kan herefter indgå i udformningen af dagtilbuddets pædagogiske læreplan eller virksomhedsplan.
- **Tilrettelæggelse af indsatsen rettet mod ALLE børn:** Resultaterne kan også anvendes til en refleksion over variationer i børnegruppens kompetencer. Hvis der er en del af børnegruppen, som ikke i tilstrækkelig grad udviser de opstillede tegn, kan det være tegn på, at den pædagogiske praksis ikke understøtter alle børnenes trivsel, udvikling og læring. Der er behov for justeringer af praksis for at nå hele børnegruppen.
- **Formulering af politisk målsætning og dialog:** De lokale politikere og forvaltningen kan anvende resultaterne i forbindelse med politikernes prioritering og opfølgning på kvaliteten i kommunens dagtilbud. De kan også anvende dem i dialogen med dagtilbuddene om kvaliteten.

Dialog med forældre

I det enkelte dagtilbud kan man også overveje at anvende resultaterne til at dokumentere den faglige kvalitet i dagtilbuddet over for forældrene. Resultaterne kan fremlægges for dagtilbuddets forældrebestyrelse som led i drøftelserne af principperne for dagtilbuddets arbejde og for anvendelsen af den fastsatte budgetramme eller som led i opfølgningen på den pædagogiske læreplan eller pædagogiske indsatsområder.

Resultaterne kan ligeledes præsenteres for den samlede forældregruppe, evt. i forbindelse med opfølgning på den pædagogiske læreplan eller særlige indsatsområder.

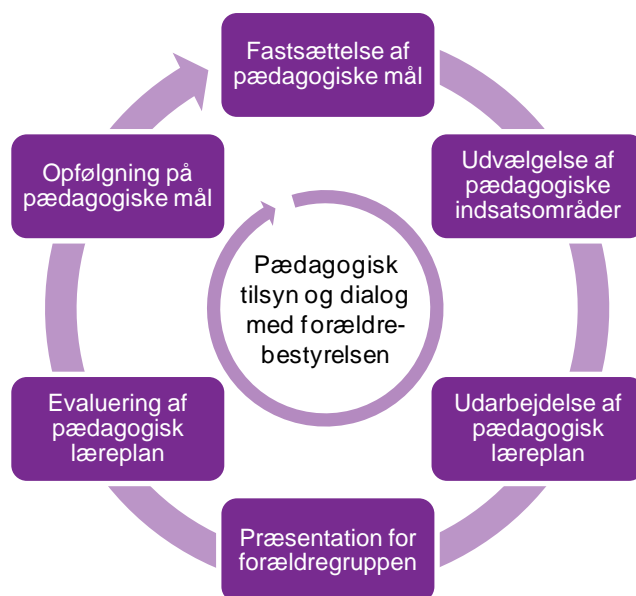
Inspiration fra andre dagtilbud

Ledelsen i dagtilbuddet kan også bruge resultaterne til at søge inspiration fra andre dagtilbud, fx via ledernetværk eller lignende. Her kan resultaterne anvendes som et fælles grundlag for dialog med lederkolleger. Man kan fx opsøge erfaringer fra dagtilbud, som har gode erfaringer på områder, man selv har udpeget som indsatsområder – eller dagtilbud, som selv har ændret resultaterne efter en justering af den pædagogiske praksis.

Dialog med forvaltning

I det enkelte dagtilbud foregår forskellige former for dialog med og dokumentation til forvaltningen, hvor man kan overveje at anvende resultaterne fra Temperaturmålingen. Fx kan dagtilbuddet vælge at anvende (dele af) resultaterne i forbindelse med udarbejdelsen af kvalitetsrapporter eller i evalueringen af den pædagogiske læreplan.

Når I planlægger arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger, kan det være en god idé at involvere de forskellige dialogfora, så det passer med jeres årshjul. Nedenstående figur er et eksempel på et årshjul.

Anvendelse i forvaltningen

Forvaltningen og dagtilbuddene konkretiserer de politiske mål, og det enkelte dagtilbud tilrettelægger den pædagogiske praksis inden for de overordnede rammer. Forvaltningens opgave er her at understøtte en løbende udvikling af kvaliteten i dagtilbuddene.

Temperaturmålingen kan støtte forvaltningen i at skabe en sammenhængende dialog mellem kommunalbestyrelse og dagtilbud. Resultaterne kan således anvendes til at koordinere og understøtte en fælles udviklingsretning i den faglige kvalitet.

Dialog og tilsyn med fokus på kvalitetsudvikling

Temperaturmålingen kan give forvaltningen systematisk dokumentation for de enkelte dagtilbuds vilkår, muligheder og udfordringer i forhold til at skabe et lærings- og udviklingsmiljø, som understøtter børnenes trivsel, udvikling og læring. Dette kendskab kan danne grundlag for, at forvaltningen og dagtilbuddet kan have en dialog om dagtilbuddets viden, kompetencer og metoder.

Resultaterne kan ligeledes anvendes til at samle dagtilbudslederne om læring i forhold til videreudvikling af dagtilbuddenes kvalitet. Det kan ske på ledermøder og i ledernetværk, hvor forvaltningen kan facilitere drøftelser om fælles udfordringer og muligheder for indbyrdes læring. Resultaterne kan hermed også anvendes som grundlag for at igangsætte fælles udviklingsprojekter, kompetenceudvikling, kurser og temadage på tværs af dagtilbudsområdet.

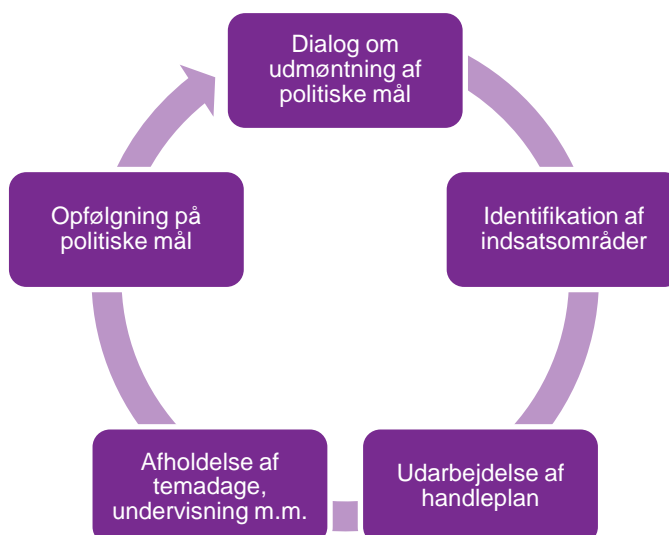
Opfølgning på udmøntning af politiske mål og rammer

Resultaterne kan anvendes til at give den politiske og administrative ledelse information om udviklingen på dagtilbudsområdet. Kommunalbestyrelsen og udvalget kan præsenteres for resultaterne, som kan være rammen for en systematisk opfølgning på, hvordan forvaltningen understøtter og udmønter de politiske målsætninger for dagtilbudsområdet. Resultaterne kan hermed indgå som grundlag for identifikation af tværgående indsatsområder i kommunen.

Kommunikation til forældre og borgere

Forvaltningen kan bruge resultaterne som opfølgning på, om den pædagogiske indsats lever op til de fastsatte mål for området. Denne opfølgning kan oplyse forældre og andre borgere om kommunens overordnede kvalitet på dagtilbudsområdet.

Eksempel på årshjul i forvaltningen.

Anvendelse af kommunalbestyrelse og udvalg

Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at fastsætte mål og rammer for dagtilbuddenes virksomhed. Derfor skal kommunalbestyrelsen kende vilkår, muligheder og udfordringer for de lokale dagtilbud. Faglige kvalitetsoplysninger er et vigtigt redskab til at give den politiske ledelse kendskab til, i hvilken udstrækning dagtilbuddene styrker børnenes trivsel, udvikling og læring.

Fastlæggelse af mål og rammer

Temperaturmålingens resultater kan anvendes som grundlag for at drøfte de politiske målsætninger for dagtilbudsområdet. De samlede resultater giver kommunalbestyrelsen et statusbillede på, om dagtilbuddene understøtter børnenes trivsel, udvikling og læring. Resultaterne kan hermed danne et systematisk grundlag for den politiske drøftelse af dagtilbuddenes kvalitet – og i forlængelse heraf fastlæggelse af de politiske målsætninger fremadrettet.

Temperaturmålingen tegner også et billede af dagtilbuddenes vilkår, muligheder og udfordringer i forhold til ledelse, lærings- og udviklingsmiljø og personalets faglige kompetencer, som kan anvendes til en drøftelse af fremtidige kommunale indsatsområder.

Opfølgning på mål og rammer

Temperaturmålingens resultater kan anvendes som en del af det politiske tilsyn og opfølgningen på de politiske mål og rammer for dagtilbudsområdet. Denne opfølgning på mål og resultater er vigtig i forhold til at fastholde dagtilbuddenes motivation for at tilrettelægge en indsats, som understøtter målene.

I forbindelse med denne drøftelse kan Temperaturmålingens oplysninger om dagtilbuddenes vilkår, muligheder og udfordringer samtidig give anledning til at drøfte, hvilke fremtidige kommunale indsatsområder, der skal prioriteres med henblik på at styrke dagtilbuddenes kvalitet.

Offentliggørelse af faglige kvalitetsoplysninger og opfyldelse af kvalitetskontrakter

Kommunen kan anvende alle eller udvalgte dele af oplysningerne som led i offentliggørelse af faglige kvalitetsoplysninger, som alle kommuner er forpligtet til at offentliggøre hvert andet år fra 2011, første gang senest med udgangen af 2012 (jf. aftalen om kommunernes økonomi 2010). Derudover kan oplysningerne anvendes som dialogredskab, når kommunerne skal udvikle deres kvalitetskontrakter (mål for større serviceområder).

Supplerende litteratur

Arbejde med pædagogiske læreplaner

Vejledning om dagtilbud, fritidshjem og klubtilbud, Indenrigs- og Socialministeriet (2009). Kan hentes på adressen: <http://viewer.zmags.com/publication/b0f2fd6f#/b0f2fd6f/1>

Vejledningen indeholder en beskrivelse af formålet med pædagogiske læreplaner og en beskrivelse af hvert af de seks temaer.

Informationshåndbog om pædagogiske læreplaner i dagtilbud. Styrelsen for Social Service og Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender (2006). Kan hentes på internetadressen:

<http://www.bufnet.kk.dk/Dagtilbud/Portalen/Fundament%20for%20projekterne/Policy/~media/bufnet/Dagtilbud/Portal%20for%20paedagogik%20og%20udvikling/Policy/Infoh%C3%A5ndbog%20fra%20Socialministeriet.ashx>

Efter en kort gennemgang af lovgivningen og bekendtgørelsen følger kapitler om udarbejdelse, anvendelse, godkendelse, evaluering og revision af læreplaner. Herefter følger kapitler om forankring, organisering og dokumentation af læreplansarbejdet i kommunerne og endelig et kapitel om børn med særlige behov.

Guldguiden. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender (2005). Kan hentes på internetadressen:

<http://www.sm.dk/data/Lists/Publikationer/Attachments/165/guldguiden.pdf>

Publikationen beskriver, hvordan man kan arbejde med læring i dagtilbud, som en dimension af hverdagslivet, med elementer af natur, kultur, sprog, krop, socialt samvær og personlig udvikling.

Leg og lær. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggende (2004). Kan hentes på internetadressen:

<http://www.sm.dk/data/Lists/Publikationer/Attachments/227/l%C3%A6r%20og%20leg.pdf>

I denne pjece beskrives temaerne og tankerne bag læreplanerne. Der er inspiration til, hvordan opgaven kan løses og bud på hvilke mål der kan opstilles. De pædagogiske læreplaner præsenteres som et praktisk redskab til at arbejde med at udvikle pædagogikken i det daglige arbejde.

Dokumentation, evaluering og kvalitetsudvikling

Dokumentation i dagtilbud. Danmarks Evalueringsinstitut (2007). Kan hentes på internetadressen: <http://www.eva.dk/udgivelser/2007/Dokumentation-i-dagtilbud.pdf>

Pjecen beskriver forskellige former for dokumentation, som frembringes i dagtilbud, og giver et bud på problemstillinger, som er centrale i arbejdet med at gøre dokumentation i dagtilbud meningsfuld i forhold til det pædagogiske arbejde.

Dokumentation og styring

Dagtilbud – et kommunalpolitisk ansvar. Kommunernes Landsforening (2008). Kan hentes på internetadressen:

http://www.kl.dk/ImageVault/Images/id_44503/ImageVaultHandler.aspx

Publikationen konkretiserer kommunalbestyrelsens ansvar for tilsyn og dialog, trivsel, udvikling og læring, helhed og sammenhæng samt ledelse. Det er hensigten at sætte fokus på kerneydelsen, tydeliggøre de gode resultater og øge borgernes tilfredshed.

Pixi for kommunalpolitikere. Dagtilbud. Kommunernes Landsforening (2010.) Kan hentes på internetadressen:

http://www.kl.dk/ImageVault/Images/id_42420/ImageVaultHandler.aspx

Pixibogen er en del af en pixiserie, der indeholder et overblik over børne- og kulturområdets mest aktuelle politiske udfordringer. Læs om den brændende platform, hvordan kommunerne skal løse opgaven i fremtiden, og hvad der politisk skal til for at lykkes samt det økonomiske råderum.